

Задължение за отчитане на договори с деривати и пазара на деривати в България

Регламент (ЕС) № 648/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 4 юли 2012 година относно извънборсовите деривати, централните контрагенти и регистрите на трансакции (EMIR) е в сила от 16 август 2012 г.

Основните цели на регламента са насочени към подобряване на прозрачността на извънборсовите пазари на деривати и намаляване на рисковете, свързани с тези пазари. Регламентът въвежда задължителен клиринг през централен контрагент на всички стандартизирани договори за деривати, търгувани извънборсово и отчитане на всички сделки с деривати на регистри на трансакции. Частта от регламента за отчитане на договорите за деривати пред регистри на трансакции започна да се прилага на практика от **12 февруари 2014 г.**

Всички страни по сделки с деривати, както финансови така и нефинансови контрагенти, имат задължения по EMIR, да отчетат данните за всеки сключен от тях договор за деривати в базата данни на регистър на трансакции¹, независимо дали търговията се осъществява на регулиран пазар или извънборсово.

Към настоящия момент Европейският орган за ценни книжа и пазари (ESMA) е издал разрешение на шест регистъра на трансакции за извърване на дейност по режима въведен с регламента EMIR. Дружествата, регистрирани като регистри на трансакции, които извършват дейност в рамките на ЕС са следните²:

- **DTCC Derivatives Repository Ltd. (DDRL)**, базиран във Великобритания;
- **Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A. (KDPW)**, базиран в Полша;
- **Regis-TR S.A.** базиран в Люксембург,
- **UnaVista Ltd**, базиран във Великобритания,
- **CME Trade Repository Ltd. (CME TR)**, базиран във Великобритания,
- **ICE Trade Vault Europe Ltd. (ICE TVEL)**, базиран във Великобритания.

Регистрите на трансакции, които са получили разрешение за извършване на дейност, покриват всички класове деривати³ – стокови деривати, кредитни деривати, валутни деривати, лихвени деривати и деривати върху капиталови инструменти, както и други, независимо дали договорите се търгуват на регулиран пазар или извънборсово.

¹ Регистрите на трансакции са търговски дружества, които централизирано събират и съхраняват данните за дериватните договори, които са отчетени към тях.

² Допълнителна информация за регистрите на трансакции може да намерите на интернет страницата на ESMA на следния адрес: <http://www.esma.europa.eu/page/Trade-repositories>

³ С изключение само на ICE Trade Vault Europe Ltd., които покриват четири от класовете деривати, а именно: стокови деривати, кредитни деривати, деривати върху капиталови инструменти и върху лихвени проценти.

В рамките на последните месеци Комисията за финансов надзор осъществи контакт с всеки един от регистрите на трансакции и осигури достъп до системите с информация на регистрирани от ESMA дружества.

Дериватен пазар в България

През второто тримесечие на 2014 г., Комисията за финансов надзор проведе проучване относно дериватите в портфейлите на поднадзорните на КФН лица във връзка с прилагането на регламента EMIR и по-конкретно по какви договори за деривати са страна, както и какви сделки с деривати са сключили от името и за сметка на свои клиенти. КФН проведе това изследване с цел да разполага с достатъчно информация за пазара на деривати, за да може да упражнява ефективен надзор за спазването на разпоредбите на регламента EMIR.

Санкциите за неспазване на разпоредбите на Регламента са разписани в ЗПФИ и КФН има задължение да ги налага както на финансовите, така и на нефинансовите страни по сделките, които не осъществяват задължителен клиринг на извънборсово търгуваните договори за деривати или които не отчитат пред регистри на трансакции параметрите на сключените от тяхна страна дериватни договори.

Изследването на пазара на деривати показва големи разлики при обемите на договори за деривати сред поднадзорните лица на КФН. С най-голям дял от пазара на деривати са инвестиционните посредници, следвани от пенсионноосигурителните дружества и техните фондове, както и управляващите дружества. Застрахователните компании от своя страна отчетоха сравнително ниски обеми от дериватни договори, които държат в своите инвестиционни портфейли. Изследването беше насочено основно към дериватите, които поднадзорните лица са държали в портфейлите си за периода от влизането в сила на регламента EMIR (16 август 2012 г.) до началната дата за отчитане на договорите за деривати пред регистри на трансакции (12 февруари 2014 г.). Всичките договори за деривати, които са сключени, променени или прекратени за посочения период трябва да бъдат отчетени в системите на регистрите на трансакции в определен срок – между 3 месеца и 3 години.

Според данните от проучването, до месец февруари 2017 г., когато изтича крайния срок за отчитане на договорите с деривати, които са прекратени до началната дата на отчитането (12 февруари 2014 г.), трябва да бъдат отчетени на регистрите на трансакции между 10 и 11 млн. трансакции с деривати.

От общите резултатите от проучването, които обхващат и първите два месеца след началната дата на отчитане, могат да бъдат направени приблизителни прогнози, че ако се запази нивото на развитие на дериватния пазар в България, трансакциите с деривати, които ще трябва да се отчитат на регистрите на трансакции всяка година ще бъдат около 7 млн. броя.

Справка за договорите с деривати, които са сключени, променени или прекратени в периода 16 август 2012 г. – 25 април 2014 г. и които подлежат на отчитане пред регистри на трансакции, според видове поднадзорни лица:

Поднадзорни лица на КФН	Брой договори за деривати
<i>Инвестиционни посредници, с изкл. на търговски банки</i>	<i>~ 11 200 000</i>
<i>Търговски банки</i>	<i>19 958</i>
<i>Управляващи дружества и фондове</i>	<i>447</i>
<i>Застрахователни дружества</i>	<i>103</i>
<i>Пенсионноосигурителни дружества и фондове</i>	<i>815</i>